

Curtea Supremă de Justiție

DECIZIE

29 martie 2016

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit în următoarea componență:

președinte – Petru Ursache,

judecătorii – Petru Moraru, Vladimir Timofti, Constantin Alerguș și Nadejda

Toma,

a judecat, fără citarea părților, recursul ordinar declarat de avocatul Eugeniu Fencovschi în numele inculpatului, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 21 octombrie 2015, în cauza penală în privința lui

Iarmaliuc Valentin Dumitru, născut la 06 septembrie 1945, originar și domiciliat or. Dondușeni, str. Elena Sîrbu 9/3, ap. 19.

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 05.06.2015 - 11.08.2015;

Instanța de apel: 04.09.2015 - 21.10.2015;

Instanța de recurs: 21.12.2015 - 29.03.2016.

A C O N S T A T A T:

1. Prin sentința Judecătoriei Dondușeni din 11 august 2015, Valentin Iarmaliuc a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 332 alin. (1) Cod penal, la amendă în mărime de 500 unități convenționale, echivalentul a 10000 lei, conform art. 79 Cod penal fără privarea dreptului de a ocupa funcții în domeniul învățământului, culturii și sportului.

2. Pentru a se pronunța, prima instanță, în fapt, a constatat, că Valentin Iarmaliuc, activând în funcția de director al școlii sportive (judo) din s. Țaul, r-nul Dondușeni, numit în funcția respectivă prin Ordinul nr. 4-p din 20.01.2004 al directorului general al Departamentului Tineretului și Sportului al R. Moldova, având în conformitate cu prevederile pct. 17 al Regulamentului școlii sportive (judo), aprobat de Ministerul Tineretului și Sportului al R. Moldova, atribuții de a conduce școala sportivă, de a asigura angajarea și concedierea cadrelor didactice și a personalului auxiliar conform Codului muncii, de a asigura organizarea rațională a activității cadrelor didactice precum și a personalului auxiliar, de a asigura calitatea și veridicitatea informațiilor în baza cărora se adoptă decizii, de a asigura îndrumarea și controlul asupra activității angajaților școlii, prin urmare, în conformitate cu prevederile art. 123 alin. (2) Cod penal, fiind persoană publică, fiindu-i acordate în virtutea funcției deținute o serie de atribuții de serviciu printre care și asigurarea îndeplinirii corecte a tabelelor de pontaj și evidența timpului de muncă prestat efectiv de către angajații școlii sportive (judo) din s. Țaul, r-nul Dondușeni, în baza cărora sunt calculate și achitate salariile cuvenite pentru munca prestată, a săvârșit infracțiunea de fals în acte publice în următoarele circumstanțe:

Astfel Valentin Iarmaliuc, acționând în mod intenționat, folosind situația de serviciu, fiind obligat în calitate de angajator în conformitate cu prevederile art. 86

lit. h) Codul muncii, să constate încălcările muncii legate de absența nemotivată a salariaților la serviciu și să concedieze salariatul în cazul absenței fără motive întemeiate de la lucru mai mult de 4 ore consecutive în timpul zilei de muncă, în interes material și personal exprimat prin necesitatea camuflării încălcărilor comise și redării acțiunilor sale a unui aspect legal în vederea neîntreruperii stagiului necesar de cotizare pentru obținerea ulterioară a dreptului la pensie și achitarea plăților salariale pe numele fiicei sale Elena Țurcan, angajată în funcția de contabil-șef al școlii sportive (judo) din s. Țaul, r-nul Dondușeni, în baza ordinului nr. 27 din 01.11.2005, contrar prevederilor art. 106 Codul muncii, care prevede că angajatorul este obligat să țină, în modul stabilit, evidența timpului de muncă prestat efectiv de fiecare salariat, a inclus în tabelul de pontaj și evidență a timpului de muncă a școlii sportive (judo) din s. Țaul, r-nul Dondușeni, în perioada 01.07.2011 - 30.04.2014, care sunt documente oficiale, date false cu privire la orele de muncă prestate de către angajatul în funcția de contabil-șef, Elena Țurcan, documente care au fost executate și semnate de el personal și în temeiul cărora lui Elena Țurcan neîntemeiat i-au fost calculat și achitat salariu pentru perioada menționată în sumă totală de 64980,18 lei pentru zilele în care ultima de facto nu a activat și nu s-a aflat la serviciu, fiind plecată peste hotarele R. Moldova.

3. Procurorul, a contestat sentința cu apel, solicitând casarea acesteia, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Valentin Iarmaliuc să fie condamnat în baza art. 332 alin. (1) Cod penal, la amendă în mărime de 600 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții în domeniul învățământului, culturii și sportului pe un termen de 3 ani.

În motivarea cerințelor, procurorul a invocat, că prima instanță incorect a aplicat prevederile art. 79 Cod penal, fiind înlăturată pedeapsa complementară fără privarea de dreptul de a ocupa funcții în domeniul învățământului, culturii și sportului considerând circumstanță excepțională că inculpatul deține titlul de „lucrător emerit în domeniul culturii și sportului” din 21.12.2012, având un șir de diplome care adevăresc că pe parcursul anilor de activitate a dat dovadă de onestitate, corectitudine și a avut succese remarcabile pe tărâmul pedagogic.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 21 octombrie 2015, a fost admis apelul procurorului, casată parțial sentința și pronunțată o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Valentin Iarmaliuc a fost condamnat în baza art. 332 alin. (1) Cod penal, la amendă în mărime de 500 unități convenționale, echivalentul a 10000 lei, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții de conducere în domeniul învățământului, culturii și sportului pe un termen de 2 ani.

În rest sentința a fost menținută.

La adoptarea soluției date, instanța de apel a reținut, că pedeapsa aplicată lui Valentin Iarmaliuc este individualizată contrar prevederilor art. art. 61, 75 Cod penal, or, prima instanță în motivarea excluderii pedepsei complementare a indicat ca circumstanțe atenuante deținerea de către inculpat a unui șir de diplome, recunoașterea vinei și căința sinceră, iar ca circumstanță excepțională a considerat faptul, că acesta deține titlul de „lucrător emerit în domeniul culturii și sportului”.

Prin urmare, se înțelege că trebuie să persiste ori în împrejurările în care s-a derulat fapta infracțională, ori în datele privind personalitatea infractorului, careva circumstanțe, împrejurări, particularități, situații sau stări a lucrurilor care constituie

excepție din starea obișnuită a lor ori a personalității acestuia.

În cazul infracțiunilor de fals în acte publice prin noțiunea „gravitatea infracțiunii săvârșite” se subînțelege că, aceste infracțiuni comparativ cu alte categorii de infracțiuni, prezintă un pericol deosebit de grav pentru societate, deoarece se manifestă în structurile autorităților statului, a puterii sau serviciilor publice, care discreditează și compromit activitatea acestora.

Instanța de apel a menționat, că pedepsele stabilite de instanța de judecată trebuie să fie nu numai legale, în sensul de respectare a cadrului de individualizare judiciară, dar în același timp, trebuie să fie și juste, adică să se respecte criteriul proporționalității, care presupune stabilirea cuantumului pedepsei în funcție de gravitatea infracțiunii și vinovăția autorului acesteia.

Titlul, invitația și diplomele care sunt anexate la materialele cauzei nu constituie merite deosebite față de stat sau societate, or, trebuie de reținut faptul că unele merite sunt primite în același timp când a fost săvârșită infracțiunea.

În cazul inculpatului Valentin Iarmaliuc, circumstanțele la care s-a făcut trimitere sunt împrejurări obișnuite care predomină și caracterizează majoritatea cetățenilor care își fac onest meseria și potrivit art. 76 Cod penal, pot fi atribuite la circumstanțele atenuante, dar nicidecum nu pot fi considerate ca un ansamblu de circumstanțe atenuante excepționale.

Instanța de apel a reținut că, în cauza dată lipsesc circumstanțe excepționale care ar permite aplicarea art. 79 Cod penal, și anume privind înlăturarea pedepsei complementare, iar pedeapsa sub formă de privarea de dreptul de a ocupa funcții publice de conducere în domeniul învățământului, culturii și sportului este una stabilită de legislator pentru infracțiunea prevăzută de art. 332 alin. (1) Cod penal, ca pedeapsă complementară obligatorie.

Persoanele care săvârșesc infracțiuni de fals în acte publice au calitatea de subiect special și sunt persoane supuse unei responsabilități deosebite față de alți infractori, astfel că și aprecierea a careva circumstanțe, ca excepționale, obligă instanțele de judecată să manifeste o deosebită atenție.

Infractorul care a utilizat statutul funcției, drepturile și avantajele pe care le acordă aceasta pentru facilitarea infracțiunii de fals în acte publice trebuie să fie privat de dreptul de a ocupa această funcție, chiar dacă infracțiunea se califică ca ușoară, or, anume astfel va fi atins scopul pedepsei penale aplicate față de inculpat.

5. Avocatul Eugeniu Fencovschi în numele inculpatului Valentin Iarmaliuc, în temeiul pct. 6), 10), 16) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală, a contestat cu recurs decizia, solicitând casarea acesteia cu menținerea sentinței.

În motivare a invocat că, instanța de apel a adus atingere dreptului la un proces echitabil garantat de art. 6 din CțEDO, or, „Curtea reamintește că dreptul la un proces echitabil nu poate trece drept efectiv decât dacă cererile și observațiile părților sunt cu adevărat „ascultate”, adică examinate cum trebuie de tribunalul sesizat” (cauza Dima vs Romania, nr. 58472/00 din 16.11.2006)

„Efectul art. 6 § 1 din CțEDO este inter alia de a plasa un „tribunal” sub o obligație pozitivă de a efectua o examinare adecvată a declarațiilor, argumentelor și probelor” (cauza Fomin vs Moldova, nr. 36755/6 din 11.10.2011).

„Omisiunea instanțelor judecătorești naționale de a se pronunța asupra celor două argumente serioase invocate de reclamant de asemenea contravine obligației acestora de a examina fiecare argument invocat în apel, așa cum este prevăzut expres

în Codul de procedură penală. În plus, omisiunea Curții de Apel de a motiva aplicabilitatea art. 329 Cod penal, l-a împiedicat pe reclamant să conteste în mod efectiv împotriva condamnării sale” (cauza Mitrofan vs Moldova, nr. 50054/07 din 15.01.2013).

Menționează recurentul că, însuși faptul că soluția contestată a instanței de apel vine în contradicție cu jurisprudența uniformă a Curții Supreme de Justiție, în domeniul deferit justiției (art. 79 alin. (1) Cod penal), reprezintă o violare a dreptului la un proces echitabil garantat condamnatului Valentin Iarmaliuc, statuat la art. 6 §1 al CțEDO, or, „principiul securității juridice garantează inter alia o oarecare stabilitate în cazurile juridice și contribuie la încrederea publicului în instanțele de judecată. Pe de altă parte, persistența hotărârilor judecătorești neunitare poate crea o stare de incertitudine juridică în măsură să scadă încrederea publicului în sistemul judecătoresc, de vreme ce această încredere este evident una dintre componentele esențiale ale unui stat de drept” (cauza Albu ș.a. vs România, nr. 34796/09 din 10.05.2012, § 34).

„Desigur divergențele de jurisprudență constituie, prin natura lor, consecința inerentă a oricărui sistem judiciar care se bazează pe un ansamblu de instanțe de fond având o competență teritorială determinantă (cauza Ștefănică ș.a. vs România, nr. 38155/02 din 02.11.2010).

„Cu toate acestea rolul unei instanțe supreme este tocmai acela de a reglementa aceste contradicții ale jurisprudenței” (cauza Beian vs România, nr. 30658/05 din 06.12.2007).

Menționează recurentul că, însuși Curtea Supremă de Justiție a R. Moldova a concluzionat: „Pct. 16) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală, poate fi invocat atunci când norma de drept aplicată în hotărârea atacată contravine unei hotărâri de aplicare a aceleiași norme date anterior de către Curtea Supremă de Justiție în cauze similare. Acest temei este îndreptat spre unificarea practicii judiciare.

Or, se menționează că la invocarea temeiului respectiv de drept, sarcina probațiunii îi revine recurentului, care prin exemple elocvente cu referire la cauze concrete, trebuie să demonstreze faptul că instanța de recurs în cauze anterioare a adoptat soluții contradictorii cu cele reținute în speța în cauză.

Mai mult, se mai reține și faptul că, în spețe care pun problema divergenței de jurisprudență, rolul Curții nu este de a constata din oficiu asupra căror cauze s-a aplicat diferit normele de drept, ci acestea trebuie să fie indicate expres în textul recursului, pentru a fi supuse verificării”.

Cu referire la art. art. 61, 75 Cod penal, recurentul a specificat că, în speță, fiind aplicată de către instanța de apel pedeapsa complementară obligatorie, deși legea și circumstanțele de fapt, permit înlăturarea acesteia, generează sentimente de nedreptate, de neîncredere în lege, fapt care duce la consecințe contrare scopului urmărit.

Aplicarea unei pedepse inechitabile fiind susceptibilă de a leza drepturile omului protejate de CțEDO.

Recurentul apreciază critic concluzia instanței de apel potrivit căreia aplicarea față de Valentin Iarmaliuc a pedepsei complementare obligatorii se impune inclusiv din cauza că infracțiunea prevăzută la art. 332 alin. (1) Cod penal, face parte din categoria infracțiunilor săvârșite de persoane cu funcție de răspundere, or, nici legiuitorul și nici Plenul Curții Supreme de Justiție (în Hotărârea nr. 8 din

11.11.2013) nu condiționează aplicarea situațiilor excepționale - de categoria infracțiunii săvârșite.

Sistemul dreptului penal stabilește pedepse relativ determinate, de aceste limite urmează să se conducă instanța la aplicarea pedepsei.

Subsidiar recurentul a invocat că, inculpatul Valentin Iarmaliuc este posesorul titlului de „lucrător emerit în domeniul culturii fizice și sportului” - circumstanță de fapt care o consideră excepțională, întrucât, este o circumstanță care nu predomină și nu caracterizează majoritatea cetățenilor, mai mult acordarea acestui titlu reprezintă recunoașterea de către stat a meritelor deosebite, succeselor considerabile rezultatelor obținute de către acesta pe parcursul activității de aproximativ 40 ani în domeniu.

6. Asupra recursului declarat de apărare, a depus referință procurorul, care s-a pronunțat pentru respingerea acestuia ca inadmisibil, deoarece instanța de apel la stabilirea pedepsei s-a condus de principiile generale de individualizare a pedepsei penale prevăzute de art. 75 Cod penal.

Pedeapsa complementară sub formă de privarea de dreptul de a ocupa o anumită funcție este o pedeapsă complementară obligatorie stabilită de legislator pentru această categorie de infracțiuni, care are drept scop prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni.

Subsidiar a menționat că, careva circumstanțe excepționale, care ar permite aplicarea față de inculpat a prevederilor art. 79 Cod penal, nu au fost stabilite.

7. Judecând recursul declarat în baza materialelor dosarului și în raport cu motivele invocate, Colegiul penal lărgit consideră că acesta urmează a fi admis, din următoarele considerente.

Potrivit art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. a) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța de recurs, admite recursul, casează, parțial sau total, hotărârea atacată, cu menținerea hotărârii primei instanțe, când apelul a fost greșit admis.

Conform art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în temeiurile prevăzute de prezentul articol.

Recurentul invocă ca temei de casare a deciziei instanței de apel art. 427 alin. (1) pct. 6), 10), 16) Cod de procedură penală, potrivit căruia hotărârea instanței de apel poate fi supusă recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în cazul când instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, s-au aplicat pedepse individualizate contrar prevederilor legale și în cazul când norma de drept aplicată în hotărârea atacată contravine unei hotărâri de aplicare a aceleiași norme date anterior de către Curtea Supremă de Justiție, astfel încât, în opinia recurentului, soluția în partea aplicării pedepsei complementare de către instanța de apel, este una vădit neîntemeiată.

Instanța de recurs consideră că în cauză este prezentă eroarea de drept menționată de recurent și ajunge la următoarele constatări:

Potrivit prevederilor art. 75 Cod penal, prin criterii generale de individualizare a pedepsei se înțeleg cerințele (regulile) stabilite de lege, de care este obligată să se conducă instanța de judecată la aplicarea fiecărei pedepse, pentru fiecare persoană vinovată în parte.

Legea penală acordă instanței de judecată o posibilitate largă de aplicare în practică a principiului individualizării răspunderii penale și a pedepsei penale, ținând

cont de caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunii săvârșite, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care agravează sau atenuază răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia.

Pedeapsa aplicată infractorului trebuie să fie echitabilă, legală și corect individualizată, capabilă să restabilească echitatea socială și să realizeze scopurile legii penale și pedepsei penale, potrivit art. 61 Cod penal, în strictă conformitate cu dispozițiile părții generale a Codului penal și stabilirea pedepsei în limitele fixate în partea specială.

Sistemul dreptului penal stabilește pedepse relativ determinate, de aceste limite trebuie să se conducă instanța la aplicarea pedepsei.

Aceste pedepse sunt: minimum și maximum general și minimum și maximum special prevăzut de fiecare infracțiune în textul incriminator.

Categoriile pedepselor aplicate persoanelor fizice sunt expuse în Codul penal într-o anumită consecutivitate: de la cea mai blândă – amenda până la cea mai aspră – detențiunea pe viață.

În acest context, Colegiul penal consideră, că la aplicarea pedepsei inculpatului Valentin Iarmaliuc pentru infracțiunea săvârșită, prima instanță a acordat deplină eficiență prevederilor art. art. 61, 75 Cod penal, și a stabilit inculpatului o pedeapsă în limitele prevăzute de norma incriminată, ținând cont de gravitatea infracțiunii săvârșite, care face parte din categoria celor ușoare, de circumstanțele atenuante – recunoașterea vinovăției, căința sincere de cele săvârșite.

Potrivit art. 79 Cod penal, ținând cont de circumstanțele excepționale ale cauzei, legate de scopul și motivele faptei, de rolul vinovatului în săvârșirea infracțiunii, de comportarea lui în timpul și după consumarea infracțiunii, de alte circumstanțe care micșorează esențial gravitatea faptei și a consecințelor ei, precum și de contribuirea activă a participantului unei infracțiuni săvârșite în grup la descoperirea acesteia, instanța de judecată poate aplica o pedeapsă sub limita minimă, prevăzută de legea penală pentru infracțiunea respectivă, sau una mai blândă, de altă categorie, ori poate să nu aplice pedeapsa complementară obligatorie.

În spiritul acestei norme penale, se înțelege că trebuie să existe ori în împrejurările în care s-a derulat fapta infracțională, ori în datele privind personalitatea infractorului, circumstanțe, împrejurări, particularități, situații sau stări de lucruri, care constituie excepție de la starea obișnuită a lor ori a personalității inculpatului.

Împrejurările obișnuite sunt cele care predomină și caracterizează majoritatea cetățenilor și nu pot fi considerate excepționale.

Ca excepționale, instanța urmează să stabilească astfel de împrejurări care micșorează esențial gravitatea faptei și a consecințelor ei, precum și date privind personalitatea făptuitorului (grad de invaliditate – I, II (persoana cu dizabilități severe și accentuate), *merite deosebite față de societate*, alte circumstanțe de importanță majoră).

Astfel, Colegiul penal lărgit menționează că prima instanță corect a reținut că, Valentin Iarmaliuc deține titlul de „lucrător emerit în domeniul culturii și sportului” de la 21 decembrie 2012 și alte diplome care adeveresc faptul că pe parcursul anilor de activitate, a dat dovadă de onestitate, corectitudine și a avut succese remarcabile pe tărâmul pedagogic, din care motiv nu a aplicat în privința acestuia pedeapsa

complementară.

Deci, Colegiul penal reține că, instanța de apel nu a ținut cont de prevederile art. art. 75, 79 Cod penal, nu a făcut o analiză amplă a circumstanțelor cauzei or, potrivit alin. (2) art. 61 Cod penal, pedeapsa are drept scop restabilirea echității sociale, corectarea condamnatului, precum și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni atât din partea condamnaților, cât și a altor persoane.

Executarea pedepsei nu trebuie să cauzeze suferințe fizice și nici să înjosească demnitatea persoanei condamnate.

Pedeapsa aplicată infractorului trebuie să fie echitabilă, legală și individualizată corect, capabilă să restabilească echitatea socială și să realizeze scopurile legii penale și pedepsei penale, prevăzute de art. 61 Cod penal, în strictă conformitate cu dispozițiile părții generale a Codului penal și stabilirea pedepsei în limitele fixate în partea specială.

Aplicarea unei pedepse inechitabile poate avea drept consecință violarea drepturilor omului protejate de CȚEDO.

Ținând cont de cele menționate mai sus, Colegiul penal lărgit concluzionează asupra necesității casării deciziei instanței de apel, cu menținerea sentinței, care, la acest capitol este absolut legală.

8. În conformitate cu art. art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. a) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

D E C I D E :

Admite recursul ordinar declarat de avocatul Eugeniu Fencovschi în numele inculpatului, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 21 octombrie 2015, în privința lui *Iarmaliuc Valentin Dumitru*, cu menținerea sentinței Judecătoriei Dondușeni din 11 august 2015, prin care *Iarmaliuc Valentin Dumitru* a fost condamnat în baza art. 332 alin. (1) Cod penal, la amendă în mărime de 500 unități convenționale, echivalentul a 10000 lei, conform art. 79 Cod penal, fără privarea de dreptul de a ocupa funcții în domeniul învățământului, culturii și sportului.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 29 aprilie 2016.

Președinte

Petru Ursache

Judecătorii

Petru Moraru

Vladimir Timofti

Constantin Alerguș

Nadejda Toma